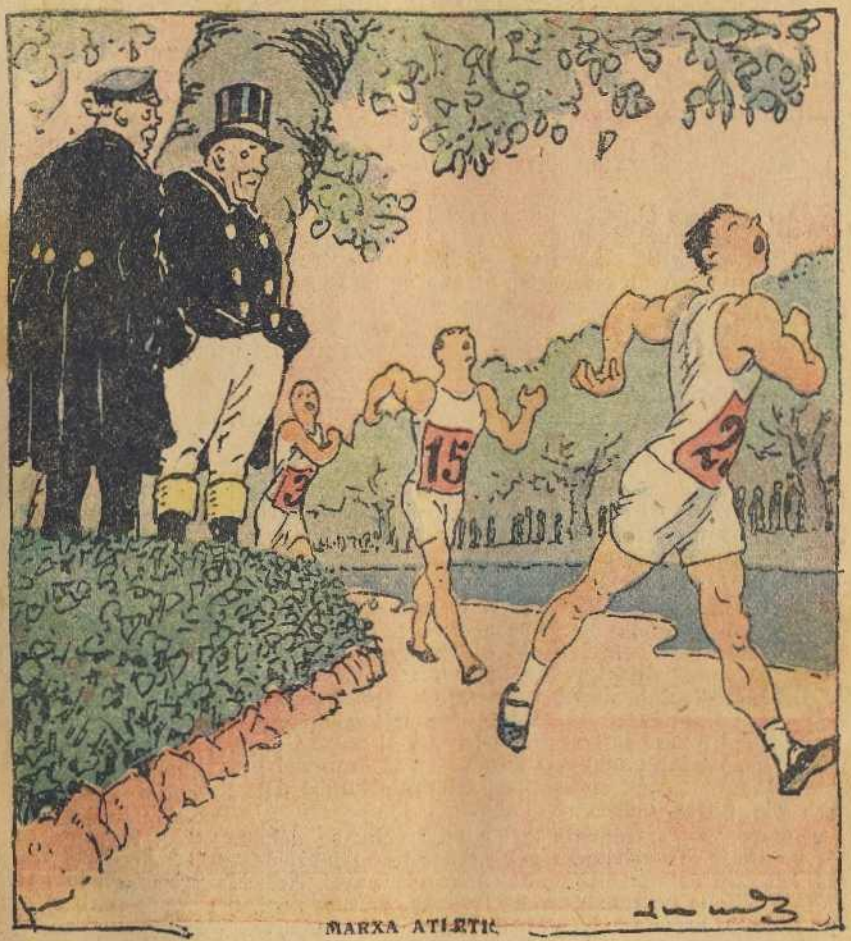
Any XXI. N.º 1032 - Preu: 15 cèntims., sense suplement 10 - Barcelona, 12 de gener 1924

EN PATUFET

MARXA ATLÈTICA

El cotxer de punta.—Jo crec que hauria servit molt per a tots els esports. Ara mateix a pesar dels meus anys, no falla: cada carrera una copa.

L'altre:—Lo que m'estranya és que no tinguin por de què els prenguin el número.

Els primers almanacs

L'ALMANAC, aquest llibret que durant l'any porta el compte dels mesos i dels dies i que ningú no deixa de consultar sovintment, no va ésser conegut a Europa fins al segle XIII, per més que de força temps abans s'estilava ja a l'Aràbia, a la Síria i a l'Egipte.

Es, doncs, d'origen oriental, essent els àrabs o serraïns els qui el portaren a occident en llurs incursions guerreres vers els països del nostre continent.

Els primers almanacs que es veieren a Europa foren trobats a la tenda d'Abderraman, per uns soldats, després de la famosa i sagnanta batalla lliurada en les planes que s'estenen entre Tours i Portiers.

Eren unes petites llibretes plenas de figures cabalístiques i simbòliques, la majoria de les quals no pogueren ésser desxifrdes. El capbdill vencedor, Carles Martell, temorenc de què aquells quaderns contínguessin fatitlleries contràries a la religió, va ordenar que fossin cremats.

L'ésser de temps medievals l'origen de l'almanac no vol dir que els sistemes de divisió i còmput del temps no fossin coneguts de força més abans car ja en temps dels romans va ésser donat als mesos els noms que actualment porten.

Així la denominació de gener, que porta el mes en què ens trobem, és derivat del llatí Januarius, que vol dir porter, nom ben expressiu en fer-se esment que és el gener el mes que obra la porta a l'any.

Altrament els romans donaven el nom de Janus a un dels déus del gentilisme, al qual Numa va consagrar dit mes, per ésser aquest Janus qui obria les portes del cel.

Pel demés, el calendari conté algunes curiositats, que per no haver sigut reparades sinó per poca gent, cosiderem interessant fer notar.

Posem per exemple: no hi ha cap segle que pugui començar amb dimecres, amb divendres ni amb dissabte.

El mes d'octubre comença sempre amb el mateix dia de la setmana que el gener; l'abril amb el mateix dia que el juny; el desembre amb el mateix dia que el setembre. El febrer, el març i el novembre comencen en igual dia de la setmana, en tant que el maig, el juny i l'agost comencen amb dies diferents, entre ells i diferents també dels dies amb què comencen els altres mesos de l'any.

Les regles precedents fallen en tractar-se dels anys de traspàs, com és l'actual, caracteritzats pel fet de què el febrer té vint i nou dies, això és, un més dels que té en els anys ordinaris. Aquests presenten la particularitat, que no tenen els de traspàs, de què acaben sempre amb el mateix dia de la setmana amb què varen començar.

Per fi, és interessant notar que els anys es repeteixen, és a dir, que tenen el mateix calendari cada vint i vuit anys. Sens perjudici d'aquesta regla fixa, solen repetir-se també per períodes d'onze, onze i sis anys; tot plegat vint i vuit anys.

Que el de 1924 que ens deixem d'encetar sigui ple de prosperitats pels lectors d'«EN PATUFET», és ço que verament desitja.

ABECÉ

—Miri, jo per mariner no serviria, perquè tindria massa por de caure a l'aigua.
—Això rai, sabent nedar.
—A mi no em valdria, perquè l'aigua em té tanta ràbia, al veure els desprecis que li dono, que es voldria venjar.

El suplement d'EN PATUFET corresponent al present número publica el tercer fulletó de la interessant novel·la d'En Josep M.ª Folch i Torres LISETA DE CONSTANS O LES ASTUCIES D'EN FIDEL DELFI. Amb aquest suplement es regala el conte complet «*La gata moixa*», per *Manuel Marinello*

La tràgica aventura de miss Betty

Una secretària que vol complir

Després de sopar, el capità Clapperson i la seva filla Betty s'estaven en el camarot; ell, estudiant els mapes; ella, repassant la seva gramàtica d'idioma alarb, que aprenia amb veritable afició.

Al cap de molta estona, el capità plegà els mapes, guardà dins de la seva cartera de cuiro les anotacions que havia pres, i, dirigint-se a la seva filla, li digué, jovialment:

—Secretari; tingui la bondad de sortir a cridar els meus fidels ajudants Beirtem i Galdow.

Betty s'alçà tot seguit, i amb una gran serietat, digne d'un secretari oficial, sortí al corredor i cridà amb la seva veu femenina, però amb una energia més aviat varonívola:

—Beirtem! Galdow! Al camarot del capità, si us plau!

Tornà a entrar, i quedant-se davant del seu pare, li preguntà:

—Què li sembla? Ho faig bé?

—Molt bé, estimada Betty, molt bé.

En el mateix moment entraven els ajudants. Beirtem era un brau marí de cabells blancs però fort com un roure. Galdow, molt jove encara, semblava posseir en el més alt grau les virtuts de la valentia i la fidelitat.

Un i altre entraren saludant amb la mà estesa, apuntada al pols.

—Capità, a les vostres ordres—digué el vell Beirtem.

El jove Galdow, sense dir res, es mirava tantost el capità, tantost la seva filla, encara que a aquesta darrera ho feia d'una manera dissimulada.

El capità parlà:

—Demà, a punta de dia, havem d'emprendre l'excursió a Baquirmeh. Se m'ha aconsellat que, per no infondre sospites, ni excitar l'instint bèl·lic dels de la tribu de Burnú, haig de fer la visita al rei sense portar escorta de cap mena, és a dir, anant-hi sol o molt poc acompanyat.

—Sol, seria una imprudència—digué el vell marí.

—Potser sí—respongué el capità.—Per això he resolt que m'acompanyi Galdow, mentres vós, estimat Beirtem, us quedareu aquí fent de pare a la meva filla i prenent el comandament del paquebot.

Un i altre s'inclinaren saludant, però en el mateix moment es trobaren amb què la senyoreta Betty acabava d'alçar-se, i quadrant-se davant del seu pare, saludant també militarment, exclamà:

—Capità: Demano, amb tots els respectes, que tingueu la bondat de voler-me deixar ésser de la partida.

El pare, movent el cap negativament, començà per dir:

—Mai podria una senyoreta...

Però ella el va interrompre tot seguit:

—Perdoni el senyor capità. Ara no és una senyoreta la que parla, sinó el secretari de la missió. Si em deixéssiu aquí—continuà miss Betty—com podria complir la meva obligació d'anotar les observacions que es facin durant la visita que aneu a realitzar?

La Betty parlava tan seriosament i amb tanta convicció, que el capità, després d'intentar alguna resistència, ja va veure que hauria d'acabar per accedir als desigs de la seva filla.

—No crec que hi hagi cap perill en aquesta expedició—digué el pare.—Encara que amb aquesta gent mai un no pot anar completament refiat.

De totes maneres, porto lletres de recomanació del Trust de comerciants d'ivori, que són els que compren els ullals d'elefant als indígenes, per assegurar ben bé l'acolliment, i crec que serem molt ben rebuts.

—Si el senyor capità em permet...—insinuà el jove marí Galdow.

—Digues, amic Galdow.

—Volia dir que, per més seguretat, podríem avençar-nos algú de nosaltres, jo mateix si així ho teniu a bé, i amb l'excusa d'anar a demanar audiència a l'emperador de Burnú, explorar a la vegada el terreny i l'ànim dels seus habitants. Així estarem més segurs de no exposar miss Betty a possibles contingències.

—Ho trobo molt ben pensat, i et regracio, Galdow. Dos homes de la dotació t'acompanyaran. Sortireu a punta de sol, i espero que podreu estar de tornada el vespre mateix.

Miss Betty també regracià el jove marí, més amb l'esguard que no pas amb paraules.

• • •

L'endemà, un xic entrada la nit, arribà Galdow de la seva visita exploradora a Baquirmeh.

Les seves impressions no podien ésser més falagueres. Pel camí havien trobat alguns negres amb armes, caçadors, de segur, i no els havien molestat gens ni mica. En passar ells, se'ls miraven amb curiositat, potser amb un xic de recel i tot, però els havien deixat passar sense dir res i, molt menys, intentar res.

L'emperador, Abdel-Selim, havia rebut a Galdow amb la més gran cortesia, invitant-lo a seure prop seu, damunt del crani d'elefant que, segons li digueren després, és el lloc que ofereix l'emperador als seus amics més cars.

Assabentat Abdel-Selim de l'objecte de la visita de Galdow, es mostrà molt complagut i manifestà el goig amb què rebria la visita del capità Clapperton i de la seva filla.

Galdow parlava l'arab amb correcció i amb distinció, i això complagué molt l'emperador, qui sinceràment quedà molt satisfet de la visita del jove explorador.

Per tornar, li posà dos homes de llança i escut a la seva disposició, els quals l'acompanyaren fins ben prop del paquebot.

Quan el jove Galdow donà compte al capità de la seva visita, la secretària, que era allí present (per anotar, naturalment), tingué la més gran alegria. El capità no pogué amagar tampoc la seva joia, i una volta més regracià Galdow efusivament:

—Ha estat un bon pensament el teu, d'avançar-te a demanar audiència. Això, no solament ens haurà servit a nosaltres per saber amb certesa el terreny que trepitgem, sinó que estic segur que, mostrant-nos tan atents i cerimoniosos amb Abdel-Selim, ens haurem congraciat el seu afecte.

—D'això n'estic segur, senyor capità—afirmà Galdow.—Mentres he estat conversant amb l'emperador, he comprès fins a quin punt li havia estat agradosa la nostra mostra d'atenció i respecte. D'això ells se'n paguen molt.

—Així, estimat Galdow, tu mateix tindràs cura de triar dos homes que ens acompanyin i ens portin les provisions—féu el capità.

—Gran tort tindríem d'emportar-nos res per la nostra manutenció. Davant meu mateix l'emperador ha avisat els seus servents que demà tindrà a la seva taula tres convidats europeus, i prendria a desaire que ens portéssim el menjar. Pel que fa als homes de seguici, vós mateix haveu dit que millor serà no fer cap ostentació de força ni donar mostra de temença o de desconfiança.

Així va ésser resolt, quedant convinguts que l'endemà, de bon matí, sortirien el capità, la seva filla i Galdow, en tres petits cavalls morescos que els guies havien pogut proporcionar.

I així esdevingué, com es tindrà ocasió de veure en el pròxim capítol.

JIM FIT

—Trobo que el conta massa car aquest crucifixe.
—Oh, senyora, és que és de gran mèrit. Es del segle II abans de l'era cristiana.

Els pronòstics per a l'any 1924

Una famosa endevinaire francesa, Mme. Fraya, ha tret la planeta de l'any nou, de la qual resulta—si fa o no fa—que serà com el vell.

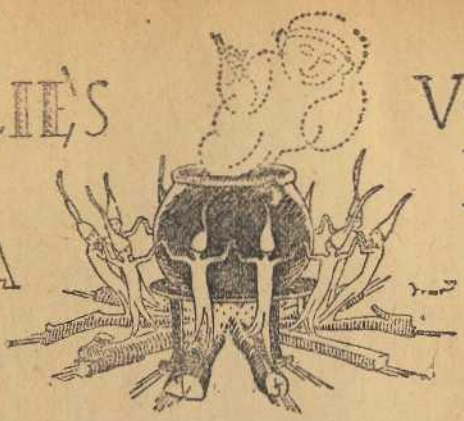
En efecte, segons la dita pitonisa, l'any que hem començat serà pròdig en fallides i *cracs* financiers—els queviures s'encariran, i els pisos tornaran a posar-se als núvols—com més baixos, més—ço que no deixa d'ésser paradoxal.

Afegeix Mme. Fraya que l'any 1924 assenyalarà la mort de molts homes eminents en la política, en l'art i en les lletres; que seran nombrosos els robatoris a mà armada, i abondosíssims els assassinats de ressonància.

Naturalment que «Dios sobre todo», com diu el «Zaragozano».

JORDI BUSCA

FACÈCIES DE LA VORA DEL FOC

Salomó, guarda urbà

El dissortat Josepó Tastatupins, que feia dies estava de dejuni forçós, perquè la criada que li donava sempre les sobres del dinar era a festa major, sentia a la tripeta un rebombori que el treia de pollaguera. Prou havia trucat a mantes pórtes, cercant un caçó de brou del dia abans, o un tupí de carn-d'olla, o algun os mal-escurat, però semblava que l'hivern havia esmolat les dents de tothom, i a les taules bon goig que hi restessin les espines pel gat, les peles de la fruita per l'aviram i els ossos pelats pel gos.

En Tastatupins estava tan desesperat, que ja pensava en posar-se a treballar, quan la seva bona ventura li féu trobar-se amb una criada amiga de la protectora. L'home va explicar-li el seu dejuni perllongat, i la criada va donar-li cuita-corrents un pa saborosíssim que portava, d'aquells de farina xeixa, que tenen cent mil gustos i tots bons.

Explicar l'alegria d'En Tastatupins, quan va veure's amo d'un pa que semblava una roda de carro, esponjós, ben torrat, que convidava a pegar-hi queixalada, fóra una feina massa marejadora.

El que són, però, les coses! L'home no està mai content! Ah, si en Tastatupins, junt amb aquell pa, hagués

tingut un plat d'estofat, o senzillament de bacallà amb patates, o encara que hagués estat de peix amb salsa! Menjar-ho «e poi morire»! Heu's aquí la suprema felicitat, en aquells moments, per al pobre Tastatupins.

Però no tenia més que el pa, i per voltes que li dongués, del pa no en sortia més que aquella oloreta de pa calent, que encara li obria més la gana.

Pensant, pensant, en com ho faria per a no menjar-se el pa sense un excel·lent companatge, passà per davant d'un hostal. El seu nas li va fer descobrir l'establiment, abans de veure'l. I és que, prop de la botiga, hi havia la porteta del forn, on es coïen un bé de Déu de viandes, que si la una era olorosa l'altra més.

En passar en Tastatupins, eixia una bavarada d'estofat, que deia «menja'm». I allí va restar el pobre home, acatxapadet com un conill, al peu de la reixa, i allí començà a esbocinar el pa. L'oloreta de l'estofat li serviria de companatge.

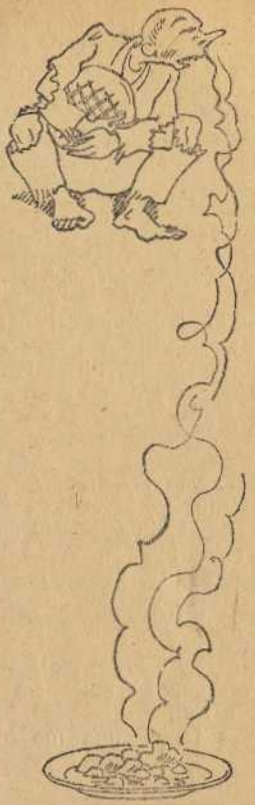
I com li arribava al nas el perfum del llorer, i de l'orenga, i de la sajolida, i tot aquell conjunt d'olors que feia pensar en la xocolata desfeta, i en melindros, i fins en coixins tous i en taules ben parades, perquè un guisat ho comporta tot, tot!... I a cada perfum nou, queixalada de pa, que, sucat d'il·lusions, tenia regust de dinar de rei.

Mes, ai! que l'alegria a casa del pobre hi sol fer poca estada! L'hostaler va donar-se conte de la presència d'En Tastatupins i va comprendre que el client insospitat li furtava quan menys les essències de la seva cuina. L'hostaler era jueu:

—Ah, sí? Ei, mestre! Que vos creieu que el baf de la meva cuina no té preu?

—Jo!... Pobre de mi!...

Sí, sí, pobre! Però mengeu un pa que totjust si els rics poden posar-hi dita!... Au, au! Si voleu dinar tranquil, pagueu-me la part que vos toca de perfum!

—Però si jo no tinc un cèntim!

—Camàndules a aquestes hores? Vós heu rebut la part millor del meu estofat; doncs, pagueu-la. No teniu diners? Doneu-me el mig pa que vos resta.

Donar en Tastatupins el mig pa que li restava, quan era la seva única riquesa i l'aliment de tot el dia! Mai! Però l'hostaler no s'entenia de raons:

—O l'import dels perfums—dos ralets, pel cap més baix,—o el mig pa!

—Per l'amor de Déu, que ja vos he dit que só més pobre que una rata!

—I què! D'una rata se'n pot fer

quelcom! Hi han rates que poden passar per llebres! Pagueu!

La baralla anava prenent peu. L'hostaler sendrocava al dissortat que ni esma tenia per a tornar-s'hi, i qui sap com hauria acabat el petit drama si per aquells indrets no hagués encertat a passar un guarda urbà que era la mateixa justícia.

—Vaja... Què hi ha? Què passa?

I l'hostaler va explicar els seus drets, i En Tastatupins, els seus descàrregs .

—Sóc o no sóc amo del baf dels menjars que es cuinen a casa meva? —deia, ple de lògica, l'hostaler.

—Sóc o no sóc amo de respirar tots aquells perfums que em vinguin a flor de nas?—preguntava, amb idèntica lògica, en Tastatupins.

L'urbà no va vacil·lar.

—Vós teniu raó, hostaler; aquest home ha gosat d'un bé-de-Déu que era ben vostre; cal que vos pagui, però com que ell no té diners, segons confessa—i cal creure-ho, ja que s'ha contentat amb l'olor,—jo seré qui vos pagui el deure.

L'hostaler va brincar d'alegria. Hi ha dies en què totes les coses vos surten de cara.

L'urbà es tregué una moneda de plata de la butxaca, i la posà sota el nas de l'hostaler:

—Oloreu, oloreu fort, que tot el seu perfum és per a vós!... Apa, que fa de bon olorar!

L'hostaler, cregut de què la moneda fóra per ell, va olorar amb força, i després va parar la mà, però l'urbà va cloure la seva i es ficà la moneda a la butxaca.

—No s'hi val! No s'hi val! — féu l'hostaler a l'entendre el joc.

—Com, que no s'hi val? Què vos ha pres el pobre? L'olor de la vianda, però la vianda vos resta íntegrament a les caçoles. Així, també, jo vos pac amb l'olor de la plata, que és tota vostra i que en podeu fer l'ús que més vos convingui, fins tornar-la a vendre si voleu, però la plata me la quedo jo, que sóc el que l'ha posada. I no protesteu, perquè llavors vos faré penyorar per posar les olors temtadores a l'alcanç del nas, amb propòsits malignes de seducció... I pel cap més baix pagareu vint-i-cinc pessetes... Fet?

No cal dir que l'hostaler, burlat, s'hi va convenir. I que en Tastatupins, aquell dia amb el pa i la gana que havia fet, va dinar com un home a la Comissaria de Pobres.

CLOVIS EIMERIC

AL CIRCOL DEL LICEU

—A mi, como a musics, els que m'agraden més són els russos: Rimski, Strawinsky, etcètera.

—La veritat, jo dels russos, de l'únic que he sentit a parlar es de Chubesky.

La llegenda del castor

Tots haureu sentit nomenar el castor, encara que en nostre país no se'l coneix més que per sa utilitat en la fabricació de barrets... quan no els fan de pèl de conill. Aquesta bestiola és de les més curioses en la Naturalesa i, per ses habilitats i costums, s'assembla a la raça humana més que cap altre animal.

Es essencialment aquàtic o, millor dit, sap nedar tan bé, que es passa la vida a l'aigua on hi construeix ses habitacions o nius, del tot semblants a les rodones barraques de neu dels esquimals. Té preferència per l'aigua tranquil.la i estancada, i, quan aquesta fa falta, no vacil.la en fer preses en els rius per tal de retenir el corrent i fer-lo estancar.

Per lograr això, amb sos aguts uials talla grossos troncs de les vores del riu, de manera que caiguin a l'aigua i, després, reunint-se alguns, i amb la força de ses esquenes, que posen dessota el tronc, el col.loquen en son lloc, i després altres i altres fins que el riu queda barrat, obtenint un bon estany per fer-hi llur ciutat de barraques.

En les terres del nord d'Europa: Polònia, Rússia, Finlàndia (la terra dels mil llacs) i també a Nordamèrica viu en profussió i és caçat per extreure'n sa pell i una glàndula medicinal nomenada «castoreum», antigament molt apreciada i avui no gaire.

Sobre aquest curiós animal han corregut en tots temps les més estrafalàries llegendes, com la de què s'extreia ell mateix el «castoreum» en veure's perseguit, per tal de lliurar-se de la mort, donant al caçador ço que aquest cobejava. Altres llegendes es refereixen a la semblança que tenen

ses costums amb les dels homes, i una de molt notable és la següent, contada encara avui entre els indis chipewians, del Canadà, habitants en els volts del llac Athabasca, abundós en castors. El curander o bruixot de la tribu és qui explica aquesta història, com a més entès en la saviesa antiga de la seva raça. D'ell la sentí un explorador, la relació del qual anem a repetir.

En la riba nord del llac Athabasca s'aixeca una gran roca en forma de cúpula dita el Niu del Castor. I és efectivament del tot semblant a una casa com les que fan aquestes bestioles, i vista de lluny pot ésserhi confosa. En la vora oposada del llac hi ha una part de la riba on la sorra és roja i té l'especial qualitat de tacar de vermell tot ço que s'hi frega. I heu's aquí com els indis expliquen sa llegenda dels castors amb relació amb aquestes particularitats del paisatge.

—Vols beure una americana?
—No noi: No tinc set.
—Doncs, jo bé veig que tens un set a l'americana.

En temps antics, quan el món era jove i molt diferent de com és avui, els castors eren un poble poderós, i dominaven el món, essent els homes llurs esclaus. Durant molts segles hi hagué perfecta harmonia entre amos i servents. Els castors eren forts i industriosos i eren els únics éssers que sabien tallar els arbres, i d'ells aprengué molt la raça dels homes. Però de mica en mica, els castors devingueren més rics i opulents i llurs esclaus augmentaren en número, i, per efecte de llur prosperitat començaren a corrompre's. Es tornaren ganduls, cruels i dominadors, i els homes sofriren molt de la tirania llur. Per fi les coses anaren tan malament que els homes es revoltaren. Una gran guerra esclatà i durà llarg temps. Però els castors ja no eren la gran raça que un dia havien sigut, i amb llur prosperitat i riquesa havien degenerat i perdut molta força.

Gradualment la guerra començà a girar-se en favor dels homes i per fi en una batalla haguda en les vores del llac Athabasca, on totes les forces de ambdues bandes es trobaren i que durà molts dies, tots els castors foren morts, menys el seu vell rei, qui, malferit, es retirà a sa casa, la roca nomenada Niu del Castor. Nedant per sota l'aigua, a la nit, fugí vers l'altra riba on les fletxes de sos enemics no podien arribar, mes, en sortir a la platja, estava tan feble que, ajegut en la sorra, morí en escolar-se-li la sang per ses moltes ferides.

Avui encara la sorra està tacada amb sa sang. Altra part de la llegenda diu que d'aquesta sang en sortí la raça dels indis chipewians. Encara avui els caçadors d'aquesta tribu no maten un castor sense murmurar llargues excuses que, segons

diuen ells, apaivaguen la indignació de l'esperit del castor.

Si esguerren el tret creuen que la mala sort els perseguirà en endavant.

Es diu també que dins el Niu del Castor s'amagaren dos cadells d'aquesta raça fins que els homes s'allunyaren després de la batalla. D'aquests dos en descendeix l'actual família dels castors. I restaren tan espantats de la matança d'aquell dia, que mai més s'han tranquil·litzat i és per això que encara avui el castor és el mes tímid i fugitiu dels animals, enfonsant-se en l'aigua al més lleu soroll, i es requereix molta astúcia per caçar-lo.

JOB

—Ara, amb la botiga nova en aquest carrer, m'agradaria poder llogar aquell pis d'allí dalt.

—Aquell de dalt de tot?

—Sí; fóra el meu ideal.

—Senyor Romaguera, vostè sempre ha sigut home de ideals molt enlairats.

Pel·lícula de la setmana

Els Reis són considerats,
i n'és prova indiscutible
que enguany han dut als meus nens
un timbal, tres carrabines,
dos tam-tams, un violí,
una baldufa amb musica,
una sirena, un xiulet,
tres pilotes, unes brides,
un gramofó, un pim-pam-pum,
dos carretons i una lira;
i a un servidor de vostès,
sis *cachets* d'antipirina.

NYIO

PÀGINES VISCUDES

El "xut" de la felicitat

El senyor Dalmau entrà tot alterat:

—Això no hauria d'ésser permès!—exclamava.

—Però què li passa, senyor Dalmau?—li preguntà el seu amic Jordi Pla, a casa del qual anava convidat.

—Aquests xicots! Aquests diables de xicots! Això és un escàndol!

En aquell moment entrava a la sala la senyora Pla, l'esposa d'En Jordi.

El senyor Dalmau s'apressà a saludar-la, però, fetes les salutacions de rúbrica, el bon senyor tornà a les seves exclamacions:

—En lloc del món no seria permès un abús així!

El jove matrimoni no podia ocultar la seva estranyesa.

—Però, què li ha passat?—tornà a preguntar-li en Jordi.

—Que d'un xic més em trenquen les ulleres!

—Qui?

—Uns xicots que hi ha per aquí baix, prenent el carrer com cosa pròpia, i clavant cada cop de peu a una enorme pilota, que a cada moment està amenaçada la vida del pobre transeünt.

—Ah, vol dir els xicots que juguen a futbol?—preguntà en Jordi, amb una mena de somriure molt especial.

I havent respost el senyor Dalmau afirmativament, en Jordi i la seva esposa es varen mirar d'una manera més especial encara.

—Però, vostès no troben que això és un abús?—preguntà el senyor Dalmau, adonant-se del posat dels joves esposos.

—Es clar que sí—s'apressà ell a respondre.—Però, no s'ofengui si no compartim la seva indignació, senyor Dalmau.

—Es que d'un xic més em rompen les ulleres!—repetí el bon senyor.

En aquell precís moment la minyona anuncià que el dinar era a taula.

Tot encaminant-se vers el menjador, en Jordi va dir:

—Després de dinar li explicaré un cas, senyor Dalmau, que tal volta li deixarà entendre per què no compartim la seva indignació.

I així va ésser: Després de dinar, tot prenent cafè a la saleta del piano, en Jordi Pla explicà el seu cas.

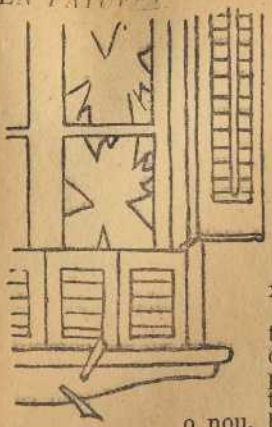
* * *

Tenia jo només que dotze o tretze anys, quan, per raó de la mort del meu pobre pare, que al Cel sia, i de la manca de possibles en què va deixar la meva mare, em varen tenir de treure de col·legi i posar-me a treballar.

Vaig entrar d'aprenent a una merceria del carrer de la Diputació, l'amo de la qual era molt més esplèndit en crits i renys que no pas en diners...

Però, no és per explicar-li la meva vida d'aprenent mercer que m'he posat a explicar-li el meu cas, sinó per un petit incident, que ha acabat per ésser memorable en la meva vida.

Un dia el meu principal va enviar-me a portar el mostruari de les puntilles a una casa. Carregat amb el feixuc mostruari anava fent el meu camí

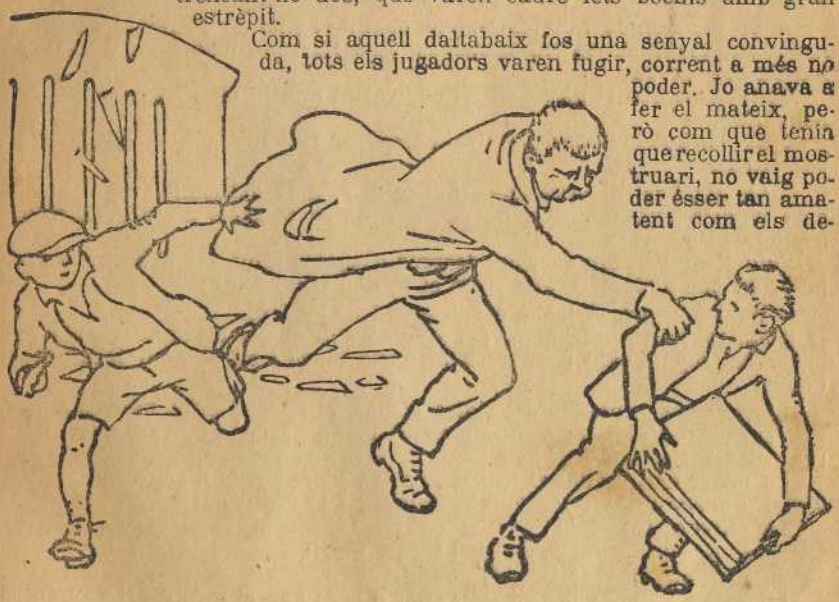
quan, en tombar una travessia, em trobo amb un partit de futbol d'aquests improvitzats, que li asseguro, senyor Dalmau, que se'm va emportar el cor.

Haig de confessar que llavors no hi havia per a mi res tan temptador com un partit de futbol. Poder xutar, maldament fos amb una pilota de draps, era el comble de la felicitat. No cal que li digui, doncs, que tot va ésser veure aquell partit, com deixar el mostruari al peu de la vorera, i demanar als jugadors si m'hi deixaven ésser.

Això aconseguit, vaig posar-me a xutar amb tant de braó i—sense voler alabar-me—amb tant d'encert, que aviat no hi havia més mirades que per a mi. Vaig entrar dos goals en molt poca estona, i entre els espectadors, que eren més de vuit o nou, hi hagué algun inici d'aplaudiment.

Jo no podria dir com aqueixes manifestacions i el propi convenciment de la bona hora que tenia, em varen enardir.

El que sí puc dir és que per culpa d'aqueix enardiment, la primera pilota que em va venir la vaig xutar amb tanta força, que, en lloc de fer-la entrar a goal, va anar de dret contra els vidres del balcó d'un entressol, trencant-ne dos, que varen caure fets bocins amb gran estrèpit.

Com si aquell daltabaix fos una senyal convinguda, tots els jugadors varen fugir, corrent a més no poder. Jo anava a fer el mateix, però com que tenia que recollir el mostruari, no vaig poder ésser tan amatent com els de-

més, i quan ja tenia el mostruari entre les mans, em vaig sentir agafat per un braç, i una veu que em deixà corglaçat, em deia al mateix temps:

—No t'escaparàs, no! Ja t'he vist que eres tu.

Era el porter de la casa damnificada que, oprimint amb tota la seva força el meu pobre braç, m'enpenyà cap a l'entrada.

Estirant-me, com si fos un gos rebec, em va fer pujar els pocs graons que duien a l'entressol, i, al cap d'uns instants, em trobava dins d'un despatx, davant d'una pila de persones de la casa, que havien acudit en sentir la trencadissa: un senyor, una senyora, una nena i una minyona...

El porter continuava agafant-me fortament pel braç, com si tingués por que fugís. Això m'avergonyia profundament.

Groc, tremolós, jo no sabia el que em passava, ni trobava paraules per demanar perdó.

El senyor, ple d'indignació, mostrant-me els bocins de vidres romputs, escampats per terra i pel damunt de la taula, em deia:

—Aquí tens el que has fet! I que d'un xic més em mates! Veiam com s'arregla això!

Haig de confessar que a mi em semblà impossible d'arreglar. Hi ha coses que no tenen arreglo, i entre elles hi ha, indubtablement, els vidres trencats.

Vaig tenir intenció de negar que fos jo l'autor de la malifeta, però una natural aversió per la mentida me'n féu desdir.

El senyor, implacable, continuà:

—Es necessari que paguis el mal que has fet!—afirmà en un to que deixava entendre que no hi valdrien plors ni llàgrimes.

A mi em semblà tan impossible pagar el mal que havia fet com tornar a enganxar els vidres trencats; però l'actitud d'aquell senyor em tenia ple d'angoixa.

—No sents què et dic!—em cridà, veient que jo abaixava el cap, sense respondre.

Vaig barbotejar unes quantes paraules, per dir que no tenia diners per pagar.

—Ah, no tens diners?—repetí el senyor, més indignat encara.—Doncs, més valdria que miressis de guanyar-ne en comptes d'aturar-te a jugar a pilota pels carrers.

Vaig tenir l'esperança que, després d'aquest reny, em deixaria marxar, però, en lloc d'això, es girà vers el porter i li va dir:

—Vagi a veure si troba algun agent de policia.

Quan jo vaig sentir això, em semblà que el pis s'enfonsava als meus peus. Tot seguit vaig pensar en la meva mare i en el gran trastorn que tindria.

Llavors sí que hauria esclatat a plorar, si l'esglai m'ho hagués permès.

Vaig girar l'esguard vers les altres persones que eren allí, com implorant clemència.

La nena, fent seguir el seu germà, se n'acabaven d'anar cap el corredor. No quedava allí més que la senyora i la minyona.

La senyora intercedí:

—La policia, no!—demanà al seu marit.

—Doncs que pagui!—repetí aquest.

Llavors els seus ulls es varen anar a posar en el mostruari de puntilles que jo portava.

—Que és això?—preguntà.

I, prenent-m'ho d'una revolada, va dir:

—No parlem més. Deixi'l anar, porter. Em quedo això per penyora Quan em vinguis a pagar els vidres et tornaré el mostruari.

Jo no sé d'on vaig treure la veu per demanar-li:

—Oh, no! No se m'ho quedi això! Li demano! El meu principal em despatxarà, i la mare ho tindrà de saber tot!

Per molt que em vaig esforçar en contenir el meu sentiment, les llàgrimes varen omplenar els meus ulls.

—Ja et dic el què!—tornà ell, un xic enternit, però ferm encara.—Quan portis els diners, et tornaré això.

El porter m'havia deixat anar, i ara m'empenyia cap a la porta.

En anar a sortir al corredor vaig trobar-me amb la nena i el noi. De segur que des d'allí havien estat escoltant.

Vaig sentir que algú em ficava la mà a la butxaca de la meva jaqueta, i al mateix temps la veu d'aquella nena que deia:

—Papà; diu que no té diners i se li senten dringar a la butxaca.

Vaig recular la passa que havia fet, per protestar d'això. Però, en anar a ficar la mà a la butxaca per mostrar que era buida, els meus dits varen trobar unes monedes.

Sorprès i sufocat, les vaig treure. Eren set o vuit pessetes... Tot estranyat, em vaig mirar els que allí eren presents. La nena, tan sufocada com jo mateix, abaixà els ulls. Llavors ho vaig comprendre. Era ella la que m'havia posat els diners a la butxaca.

El senyor es mirà els diners que jo mostrava i digué:

—Són pocs... Si almenys valen vuit duros!

Llavors el nen se m'acostà, tot dient:

—Potser en porta més.

I ficant-me la mà a la butxaca, exclamà en un to de sorpresa molt mal fingida:

—Ho veu com en porta més!

I mostrà unes quantes pessetes.

Llavors el pare semblà completament desarmat. Em mirà a mi, es mirà els seus fills, i digué, amb la veu un xic incerta, potser de l'emoció que experimentava:

—Ja veig que aquests diners són els de les vostres guardioles, i no cal que us esforceu en voler fer suposar que són d'ell...

I, mirant-se amorosament els seus fills, exclamà:

—Molt bé, fills meus! Tots us haveu mostrat més generosos que no pas jo.

I, tornant-me el mostruari, afegí:

—Vés, i que et serveixi d'escarment.

En anar-me'n, la meva emoció era tan viva que no vaig saber dir ni una paraula de regraciament tan sols. Una mirada vers els nens salvadors i prou...

—Però no acaba aquí el meu cas, senyor Dalmau—digué en Jordi Pla, acabant-se d'un glop el cafè.

—No veig quin acabament pugui tenir—féu el senyor Dalmau.

—Ara ho veurà: Vaig sortir d'aquella casa, amb el propòsit ferm de pagar els vuit duros que valien els vidres trencats. Però, com

podria arribar a reunir mai una quantitat així, si els vuit duros que jo guanyava no arribaven encara a cobrir les necessitats de casa!...

Vaig passar tot un any privant-me de l'esmorzar; estalviant els cèntims del tramvia, quan me'n donaven per anar-hi...

Al cap de l'any els diners recollits varen servir per medecines per a la mare.

Veient que mai no podria reunir tants diners, vaig proposar-me fer guanys extraordinaris. Mai no se m'hauria ocorregut una cosa així si no hagués estat per l'afany de quedar com un home davant de la família dels vidres trencats.

Al cap d'uns dies, amb gran alegria meva, vaig aconseguir que un botiguer conegut em contractés per anar a portar els llibres del seu negoci, els vespres. Això i algunes vendes a comissió que podia fer (cosa de la qual pot dir-se que en vingué la meva orientació pel gran negoci de representacions i comissions que ara fem), em permeteren recollir, a la fi, els vuit duros.

Ple de joia, un xic emocionat també, em vaig presentar un dia al cèlebre entressol.

Quan el senyor aquell em va reconèixer i va saber per què hi anava i va veure que li deixava els vuit duros damunt de la taula, en tingue una gran sorpresa i també una gran satisfacció.

—Això està bé!—exclamà, donant-me la mà.—Quan tan jovenet es tenen punts així, ja es pot ben dir que s'arribarà a ésser home de profit.

Vaig manifestar-li llavors el desig de regraciar els seus fills, i ell els cridà.

Aquella nena havia esdevingut una damisel·la, com qui diu, i em semblà la més formosa i la més simpàtica del món...

Vàrem parlar, vàrem comentar el gran ensurt que vaig rebre el dia de la catàstrofe. Vàrem riure, vàrem bromejar. Em feren explicar qui era, què feia, qui tenia de família, en una paraula: vàrem quedar tan amics, sobretot amb el noi, que ja no en vaig tenir d'altre.

Ens arribàrem a estimar com veritables germans. Ell estudiava i cada vespre em venia a esperar quan jo plegava, per anar junts a passeig.

Els diumenges els passàvem a casa seva jugant, conversant, sentint el piano, que la germana tocava meravellosament... com el toca encara.

I això últim ho digué en Jordi Pla mirant-se, somrient, la seva esposa I, tornant l'esguard vers el senyor Dalmau, acabà:

—Perquè, no sé si vostè haurà endevinat, que la nena que em va posar les pessetes de la seva guardiola a la butxaca, era aquesta mateixa que vostè veu aquí, convertida en senyora Pla per la meva felicitat.

—I per a la meva—afegí ella tota joiosa.

—I que sia per molts anys—digué el senyor Dalmau efusivament.

En Jordi el regracià tot dient-li:

—Així no estranyarà que d'aquell cop de pilota que vaig donar contra els vidres d'aquell entressol, la meva esposa i jo en diguem el «xut de la felicitat».

JOSEP M.ª FOLCH I TORRES

ENDEVINA ENDEVINETA

LOGOGRIF NUMÈRIC

1	Consonant.
17	Animal.
253	Nom geogràfic.
8520	Moneda.
09780	Nom de dona.
086540	Arbre.
0250108	Als afores.
12345890	Nom de dona.
102254090	Nom comú.
1234567890	Nom de dona.
102456090	Calitat de fusta.
02278090	Adjectiu femení.
880460	Arma.
90850	Flor.
0456	Beguda.
608	En els menjars.
65	Nota musical.
0	Vocal.

MARCEL.

TARJA

D. A. BALLARINA

Combinar degudament aquestes lletres de manera que donguin el títol d'una famosa obra catalana.

S. LÒPEZ.

XARADA

Ma primera és animal,
musical és la segona,
a, junt amb l'adverb negatiu,
és molt propi ara l'estiu
anar-hi a passar l'estona.

MONTSERRAT PUIG.

Solucions a l'insertat en el número anterior

A la tarja: **Sant Martí de Torruella.** Al terç de síl·labes: **Ase, ser, era.**
Al diabolo numèric: **Romània**

ESPECTACLES PER A INFANTS

TEATRE CATALÀ ROMEA

Demà diumenge, dia 13, i el propvinent dijous, extraordinàries representacions del magnífic espectacle, d'en Josep M.ª Folch i Torres

ELS PASTORETS

O L'ADVENIMENT DE L'INFANT JESÚS

amb el sumptuós quadro de

L'ADORACIÓ DELS SANTS REIS

EXIT de la nova obra d'En Josep M.ª Folch i Torres, **LA MARQUESETA QUE NO SAP QUE TÉ**, comèdia, molt festiva i graciosa, en 4 actes. :-: AVIAT ESTRENA del gran espectacle, original del mateix autor, **UNA VEGADA ERA UN PASTOR...**

—Pro vina aquí. Que no veus que per aquest camí no acabaràs mai la carrera d'arquitecte? Que no arribaràs mai a fer una casa!
—Jo li juro que faré cases.

Morts els seus pares, ret un cul de café, va perdre al joc tota la fortuna que li havien deixat.

Pro a l'arribar a vell va complir la seva paraula, va arribar a fer cases.